

Asia: VN/29848/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (nikotiinipussit)

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne sallittuja makuja koskevaan sääntelyyn

Makuainerajoitukset haittaavat hallituksen tavoitetta vähentää laitonta kauppaa ja harmaata markkinaa. Näin käy erityisesti siksi, koska naapurimaat Ruotsi ja Viro tarjoavat täyden valikoiman makuja. Vaihtoehtojen rajoittaminen Suomessa ohjaa kuluttajia laittomille markkinoille, joissa he altistuvat sääntelyä noudattamattomille ja verottamattomille tuotteille. Suomen nikotiinipussit tulisi pitää vastuullisen kotimaisen kaupan piirissä kuluttajien turvallisuuden, sääntelyn noudattamisen ja Suomen valmisteverotulojen turvaamiseksi.

Maut ovat olennaisia aikuisille tupakoitsijoille, jotka haluavat siirtyä savuttomiin tuotteisiin, kuten nikotiinipusseihin. Ilman tyydyttäviä vaihtoehtoja makujen suhteen tupakoitsijat voivat hakeutua joko laittomille markkinoille tai palata tupakointiin, mikä heikentäisi kansanterveystavoitteita. Tämä huoli saa tukea tutkimuksesta The Case for Flavours in Tobacco Harm Reduction: To Save Lives (2022), jossa korostetaan makujen keskeistä roolia tupakkavahinkojen vähentämisessä (Tobacco Harm Reduction, THR).

Lisäksi WSPM Groupin NMA:n jäsenten toimeksiannosta vuonna 2023 ja 2024 tekemät Empty Can -tutkimukset paljastavat ongelman laajuuden. Vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä lähes 90 % Suomen ulkomaisista nikotiinipusseista liittyi laittomaan kauppaan. Vaikka luku laski 78 %:iin vuoden 2024 toisella neljänneksellä ja 71 %:iin vuoden 2024 viimeisellä neljänneksellä, on tärkeää huomata, että nämä tulokset saatiin sääntelemättömässä markkinassa nikotiinipitoisuuksien ja makujen osalta. Tiukkojen rajoitusten asettaminen nikotiinipitoisuuksille ja mauille ei todennäköisesti paranna näitä lukuja, vaan voi pahentaa ongelmaa ohjaamalla kuluttajia yhä enemmän sääntelemättömille markkinoille sekä ulkomailla että kotimaassa.

THR-lähestymistavan tehokkuus on osoitettu Ruotsissa saavutetulla menestyksellä. Nykyään vain 5,3 % ruotsalaisista aikuisista tupakoi – luku, joka ei ole ainoastaan maailman alhaisimpia, vaan myös suora seuraus Ruotsin edistyksellisestä haittojen vähentämisestä painottavasta politiikasta. Tällä kehityskululla Ruotsi on matkalla saavuttamaan virallisen savuttomuuden vuoteen 2025 mennessä, eli 15 vuotta ennen EU:n asettamaa tavoiteaikataulua jäsenvaltioille.

Vastakohtana Suomen tupakoitsijoiden määrän lasku on pysähtyneet huolimatta jatkuvista ponnisteluista. Tämä ero tuo esiin perustavanlaatuisen eron politiikan tehokkuudessa: kun Suomen lähestymistapa ei ole onnistunut saavuttamaan merkittäviä vähennyksiä tupakoinnin yleisyydessä, Ruotsin painotus haittojen vähentämiseen – johon kuuluvat vaihtoehdot, kuten nuuska ja nikotiinipussit – on osoittautunut ylivoimaiseksi strategiaksi. Ruotsin malli korostaa helposti saatavilla olevien, houkuttelevien ja turvallisempien vaihtoehtojen merkitystä aikuisille tupakoitsijoille, jotka haluavat siirtyä pois savukkeista. Omaksumalla THR-lähestymistavan Suomi voisi linjata politiikkansa todistetusti tehokkaisiin toimintamalleihin ja saavuttaa parempia tuloksia tupakointiin liittyvien haittojen torjunnassa.

Kannatamme Suomen hallituksen pyrkimystä säädellä ja suomalaistaa nikotiinipussimarkkinoita. Kehotamme kuitenkin hallitusta huomioimaan ehdotetun sääntelyn vaikutukset laillisten ja laittomien kanavien väliseen tasapainoon. Ehdotettu kehys – joka sisältää merkittäviä rajoituksia nykytilaan verrattuna – todennäköisesti ohjaa monet suomalaiset kuluttajat pois laillisilta markkinoilta harmaisiin markkinoihin. Tämä vaikuttaa suoraan hallituksen odottamiin verotuloihin ja altistaa kuluttajat laittomille tuotteille.

Ehdotamme erilaista kehystä, joka paremmin heijastaa THR-lähestymistapaa, on verrattavissa Ruotsiin ja minimoi harmaisiin markkinoihin ohjautuvien kuluttajien määrän. Ehdotuksemme on seuraava:

- Hallitus lisää hedelmät, marjat ja mausteiset maut sallittujen makujen luetteloon.
- Hallitus muuttaa maksiminikotiinirajan 16,6 milligrammaksi pussia kohden eikä grammaa tuotetta kohden.
- Hallitus ei toteuta ehdotusta nikotiinipussien pakkausten yhtenäistämisestä, jotta kuluttajat voivat tunnistaa paremman vaihtoehdon savukkeille.

Lisäperusteluja edellä mainituille ehdotuksille löydätte aiemmin julkaistuun lakiluonnokseen tekemäämme lausuntoon.

Muut mahdolliset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta

-

Hamadi Farid
Imperial Brands Finland Oy - Tupakkateollisuusliitto Ry